

Majoros Pál

MAGYARORSZÁG A VILÁGKERESKEDELEMBEN

Ma már mindenki számára egyértelmű, hogy Magyarország gazdasága az elmúlt évtizedben fordulatot hajtott végre, de a részletek korántsem ilyen közismertek, jóllehet fontos tudni, honnét jöttünk és merre tartunk.

Néhány alapadat erre vonatkozóan: Magyarország az 1960-as évek elején még a világkereskedelem 0,8%-át, a 70-es években már csak 0,5%-át adta, és országunk részaránya a világkereskedelemben tovább csökkent: a mélypont 1993-ban volt, amikor a magyar kivitel a világexport alig 0,25%-át tette ki. Ezt követően a magyar kivitel dinamikusan bővült, 1993 és 1998 között közel két és félszeresére nőtt, s ezzel Magyarország részaránya a világ-kereskedelemben újra 0,36%-ra emelkedett. Kevés ország mutatott fel ehhez fogható fordulatot.

„Hazánk jól használta ki a rendelkezésére álló szűk mozgásteret: úgy növelte nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő módon termelését, exportját és termelékenységét, hogy közben csökkent az infláció, és kezelhető maradt a kereskedelmi és fizetési mérleg hiánya.” – összegzi a szerző a könyv borítóján az elmúlt évtized egyik legfontosabb eredményét.

Ez az eredmény olyan tény, amire joggal lehet büszke nem csupán a (kül)kereskedő, de az is, akinek a teljesítménye ennek az eredménynek része: mérnökök, marketingesek és természetesen nem utolsó sorban maguk a termelők.

A szerző a bevezetőben leszögezi: *„A magyar külgazdaság-politika középpontjában az európai uniós csatlakozás előkészítése áll, mert ez segítheti leginkább hazánk fejlődését, világgazdasági integrációját. Csatlakozásunk az Európai Unióhoz az ország történelmének egyik legnagyobb szabású vállalkozása. Elemi érdekünk azonban stabil és bővülő kapcsolatot fenntartani további partnereinkkel is: intenzív regionális együttműködés kialakítása a kelet-közép-európai térség államaival, és a kapcsolatok fejlesztése a tengerentúli fejlett országokkal.”*

Ezen az alapon épül fel a bő 200 oldalas könyv, ami három fő részre tagolódik:

- Az első rész a világgazdasági nyitással, a külgazdaság-politika eszközrendszerével és a külgazdaság liberalizálásával foglalkozik, s bemutatja azokat az előzményeket, amelyek lehetővé tették a fent említett lényegi fordulatot.
- A második rész a „Relációs kapcsolatok” címet viseli, s ebben a részben a szerző áttekinti a legfontosabb országokhoz, illetve országcsoportokhoz fűződő kereskedelmi kapcsolatainkat. Itt kapott helyet a magyar–EU kereskedelem elemzése, az OECD- és a CEFTA-országokhoz, a fejlődő világ államaihoz és a volt Szovjetunió utódállamaihoz fűződő kapcsolataink bemutatása.
- A harmadik részben („Funkcionális kapcsolatok”) hazánk és a nemzetközi gazdasági, kereskedelmi és pénzügyi szervezetek viszonyát, a külföldi működő tő-

ke magyarországi jelentőségét és szerepét, a gazdaságra gyakorolt hatását mutatja be a szerző.

A szerző arra törekedett, hogy egységes rendszerbe foglalja a külgazdaság-politikában létező (néha vitázó) nézeteket, bemutatva egy kis, nyitott gazdaságú ország – Magyarország – külgazdaság-politikájának alapvonásait, a magyar gazdaság relációs kapcsolatait, integrációs törekvéseit és azt, hogy a külföldi működő tőke milyen hatást gyakorol hazánk gazdaságára.

Bár a könyv elsősorban főiskolai tankönyvnek készült, nemcsak a szakembereknek szól, hanem mindazokat megszólítja, akik érdekelődnek Magyarországnak a nemzetközi gazdasági rendszerben elfoglalt helyzete iránt, akik figyelemmel kísérik, milyen hatással van hazánkra a globalizáció és a regionalizáció.

A szerző kiemelten foglalkozik hazánk és az EU közötti gazdasági, kereskedelmi kapcsolatokkal, bemutatja a társulási megállapodást, módosításait, eredményeit, majd elemzi a remélt európai integráció előnyeit és előre látható negatív következményeit.

Az integráció előnyei:

- *piacbővítési lehetőség, a külgazdaság ésszerűségi elve alapján komparatív nyereségnövelési lehetőség (import-export oldalról egyaránt), amely dinamizáló hatású és kereskedelemterelő hatású;*
- *a többletkivitel munkahelyteremtésre nyújt lehetőséget, nő a költségvetés bevétele, a GDP stb.;*
- *gyorsítja a technikai fejlődést, mert a fejletlenebb országok könnyebben juthatnak fejlett technológiához;*
- *költségcsökkentő hatású, mert az integráció nagyobb piacán érvényesíthetők a méretgazdaságossági előnyök;*
- *a nagyobb integrációs piacok a külföldi, illetve magán-tőkebefektetéseket ösztönzik (a nagyobb piaci lehetőség vonzza a tőkét);*
- *az integráció megköveteli a gazdasági szerkezet korszerűsítését (a világ gazdasági folyamatokhoz való kapcsolódást);*
- *segíti a versenyképes piacgazdaság kialakulását a versenyt erősítő helyzet.*

Összességében javul a nemzetgazdaság teljesítménye és bővül a külgazdaság mozgástere.

Az integráció negatív hatásai:

- *az integrálódás révén bekövetkező külgazdasági orientáció- és struktúraváltás nem várt és ellenőrizhetetlen folyamatokat indíthat el és nemkívánatos feszültségekkel járhat (munkanélküliség és infláció növekedése);*
- *a beáramló külföldi tőke túlzott befolyásra tehet szert, csorbíthatja az ország gazdasági autonómiáját és torzíthatja a gazdasági struktúrát;*
- *a kölcsönös piacnyitás eladósodáshoz vezethet;*
- *egyáltalán nem biztos a javuló nemzetgazdasági teljesítmény, ha nem működik valós piacgazdaság, ha az ország strukturális feszültségekkel küzd (olyan ágazat termékeit szeretné exportálni, amely az integrációs partnereknél érzékeny terület).*

Úgy tűnik, Kelet-Európában előbb a hátrányok jelentkeznek. Éppen ezért fel kell tárnunk az integrálódástól különböző időtávokban (rövid-közép-hosszú táv) várt előnyöket és hátrányokat, a számszerűsítható nyereségeket és költségeket. Csak így kerülhetjük el, hogy a várakozásaikban rövid távon esetleg csalódó vállalatok,

vállalkozók és közvélemény ne válják az integrációs kapcsolatok fejlesztésének gátjává, mielőtt a hosszabb távú előnyök megjelenhetnének.

A szerző kifejti, hogy az unió bővítési stratégiája korántsem valamiféle „áldozat”, emberbaráti gesztus, amit Nyugat-Európa a kontinens szegényebb középső és keleti részei érdekében kíván meghozni: a Nyugat a kilencvenes évek dekonjunktuurájában piacot és partnert keresett, s ezt felismerve fordult az egykori vasfüggönyön túli térség felé. Ennek az országcsoportnak a lakossága, gazdasága újraindíthatja a nyugat-európai fellendülést, hiszen az elhalasztott vásárlások és a bővülő beruházások olyan keresletet ígérnek, amiből a nyugat-európai gazdaságok is profitálhatnak.

Terjedelménél és főként témaválasztásánál fogva a könyvből számos dolognak ki kellett maradnia; néhány, a világkereskedelemben elfoglalt helyzetünket (áttelesen) befolyásoló kérdést a szerző csak megemlített: a régiók kérdését, az unió integráció sikeres megvalósításának feltételeit, a modernizációt stb. A könyv az alábbi – továbbgondolkodásra sarkalló – gondolatokkal zárul:

„Szükség van tudatos országkonceptió kialakítására, el kell tudni dönteni, mivé akar válni az ország:

- mezőgazdasági szállítóvá;
- háttérpari bázisországgá (tehát alkatrészgyártóvá és -szállítóvá);
- tömegtermék-szállítóvá;
- Kelet-Közép-Európa infrastrukturális központjává stb.

Minden ország magára utalt, magának kell lépnie, döntenie. A fejlett világ segítsége javítja a siker esélyét, de a megoldás a belgazdaságban van. A realitások és racionalitások talaján maradván kell meghatározni a teendőket (a piactól nem szabad azonnal csodát várni), figyelembe véve a társadalmi következményeket is. Társadalmi konszenzusra, szociális alkura van szükség (ez a modernizáció eleme).”

Majoros Pál hiánypótló könyve 1999 végén jelent meg, új, a korábban két főiskolai kiadást megért változathoz képest lényegesen átdolgozott, felfrissített tartalommal, s a neves kiadóhoz illően tetszetős formában. A könyv elnyerte a Budapesti Gazdasági Főiskola Külkereskedelmi Főiskolai Karának 1999. évi tudományos díját.

(Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1999.)